

Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Marszałka Józefa Piłsudskiego
Łódź, 19 września 2019 roku

Latająca Biblioteka Pomysłów II

Cykl spotkań warsztatowych dla bibliotekarzy o nowej literaturze dziecięcej i młodzieżowej

Jak ugryźć książkę, czyli recepta na pomysłowe warsztaty artystyczno-edukacyjne z dziećmi

Prowadząca: Nika Jaworowska-Duchlińska

Od kilku lat zajmuję się prowadzeniem autorskich warsztatów edukacyjno-artystycznych pod nazwą „Rysobookożercy”. Po kilkuset spotkaniach z dziećmi wciąż poszukuję nowych rozwiązań i pomysłów, tworząc autorskie scenariusze zajęć.

Aby stworzyć niepowtarzalne i atrakcyjne warsztaty dla dzieci wystarczy wybrać jeden z tysięcy zagadnień i jedną, lub kilka książek z nim związanych, oraz dobrać materiały, odpowiednie narzędzia i formułę twórczych działań.

Na podstawie swojego doświadczenia w prowadzeniu spotkań chciałaby podzielić się cennymi wskazówkami, które z pewnością zainspirują bibliotekarzy do rozwijania swojego warsztatu pracy i tworzenia autorskich scenariuszy zajęć z książką.

Podstawy dobrze przygotowanych warsztatów

Ogólne wskazówki

- Jasne i wspólnie ustalone zasady są podstawą dobrej organizacji spotkania, dlatego na początku zawsze warto stworzyć regulamin zajęć. Prowadzący razem z uczestnikami rozmawia o potrzebach i oczekiwaniach, co pozwoli na osiągnięcie jak najlepszych warunków do pracy. Dzieci zapisują lub rysują zasady na arkuszu papieru, który zostaje umieszczony w widocznym miejscu.
- Nie przymus, a wolność jest źródłem twórczych, pozytywnych działań pełnych zaangażowania. Warto zwracać uwagę na komunikaty kierowane do dzieci. Mówmy „możesz”, a nie „musisz”.

Przestrzeń i materiały

- Mówimy „NIE!” kartkom A4 i ograniczeniom twórczej przestrzeni! Stawiamy przede wszystkim na wielkie formaty.
- Jeżeli dysponujemy ograniczoną przestrzenią, możemy zorganizować pracę na podłodze lub tworzyć w grupie na wspólnym, większym arkuszu. W przypadku pracy indywidualnej, dzieci mogą wybrać fragment lub element opracowywanej całości i na nim skupić swoje działania.
- Większość dzieci jest bardziej skupionych, gdy podczas pierwszej części zajęć, słuchając czytanej książki lub podczas dyskusji w grupie może swobodnie „bazgrać po stole” (jak rysowanie podczas lekcji w szkolnym zeszytce). Niektórym dzieciom pomaga to w odważniejszych i śmielszych działaniach, zaś niektóre wycisza. Takie dziecięce rysunki/zapiski to niewyczerpane źródło inspiracji. Warto je dokumentować lub kolekcjonować – są one świetnym źródłem inspiracji do tworzenia kolejnych scenariuszy zajęć.
- Dzieci są zazwyczaj przyzwyczajone do szablonowej, pozbawionej ruchu pracy w ławkach z wykorzystaniem standardowych narzędzi. By pobudzić wyobraźnię, warto pobudzić ciało i wyzbyć się schematów. Pomaga w tym łamanie monotonii i wykorzystywanie nietypowych (najlepiej dużych) formatów, a także ruch i zmiana pozycji pracy – na leżąco, stojąco czy do góry nogami.

Prowadzenie

- Przy pierwszym spotkaniu warto, by wszyscy uczestnicy i prowadzący zapisali na kawałku taśmy papierowej swoje imiona lub ksywy (dzieci lubią stać się kimś innym choćby na chwilę). Zwracanie się po imieniu tworzy kameralną atmosferę i daje poczucie, że jest się kimś istotnym.
- Lista obecności. Dzieci lubią rysować swoje podobizny. Wykorzystajmy ten pomysł do stworzenia rysunkowej listy obecności. Na początku lub pod koniec zajęć mogą podpisać się na liście imieniem oraz prostym autoportretem.

- Istotne jest zarządzanie czasem – dzieci często pytają o to, co będą robić podczas zajęć. Dlatego warto przygotować „plan działania” w postaci rysunku – koła lub kwadratu podzielonego na poszczególne składowe spotkania (np. czytanie, rozmowa, praca indywidualna, dyskusja, praca grupowa, itd.). Dzięki temu prowadzący może elastycznie dostosować przebieg spotkania w nagłych sytuacjach (np. w przypadku zadawaniu dodatkowych pytań, nieprzewidzianych dyskusji) oraz uwzględnić różne tempo pracy poszczególnych dzieci.
- Zróżnicowanie formuły zajęć. Podczas zajęć warto wykorzystywać różne zaskakujące urządzenia, takie jak grafoskop, czy innego typu projektory, które dają wiele ciekawych możliwości (efekt kina, projekcja powiększonych prac, kolaż rysunku i cienia, teatr cieni).
- Warto stworzyć „pudełko z inspiracjami”. Dzieci mogą wrzucać do niego swoje pytania, propozycje tematów, pomysły.
- Unikajmy określenia „ładnie”. Nie jest to dla dziecka jasnym komunikatem czy wskazówką do dalszych działań, a jedynie pochwałą. Pomysł/projekt może być: ciekawy, intrygujący, zabawny, zaskakujący...
- Wskazówka najważniejsza – nie wyręczajmy dzieci! Nie mylmy pomocy z nadopiekuńczością. Ważne, by podczas zajęć dzieci mogły podejmować samodzielne decyzje i ponosić ich konsekwencje, by dzięki temu rozwijać swój potencjał twórczy.

Więcej sprawdzonych pomysłów i cennych wskazówek dotyczących prowadzenia warsztatów artystycznych z dziećmi znajdują Państwo na stronie projektu „Rysobookożercy”:

www.facebook.com/Rysobookożercy.

Nika Jaworowska-Duchlińska – Absolwentka ASP w Poznaniu i Krakowie oraz Uniwersytetu Warszawskiego. Autorka licznych scenografii i kostiumów teatralnych. Autorka i ilustratorka książek dla dzieci. Prowadzi autorskie warsztaty literacko-artystyczne dla dzieci „Rysobookożercy” oraz warsztaty dla bibliotekarzy.

**Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.**

Dofinansowano ze środków
Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego
pochodzących z Funduszu Promocji Kultury

Organizatorzy: Wydawnictwo Dwie Siostry i Polska Sekcja IBBY

Latająca Biblioteka Pomysłów II

Cykl spotkań warsztatowych dla bibliotekarzy o nowej literaturze dziecięcej i młodzieżowej

Autorskie warsztaty artystyczne na podstawie książki
„Tam, gdzie żyją dzikie stwory” Maurice’a Sendaka

Nika Jaworowska-Duchlińska

Wiek uczestników: grupy wiekowe 7–9 lub 10–12 lat (przy dobraniu narracji)

Liczba uczestników: 10–20 (jeżeli dzieci znajdują się, np. klasa, grupa zorganizowana)

Czas trwania warsztatów: 90 minut

Materiały: Egzemplarz książki „Tam gdzie żyją dzikie stwory” Maurice’a Sendaka (Wydawnictwo Dwie Siostry) tektura pocięta na kwadraty o wymiarach ok. 40 x 40 cm (lub większe); kolorowe papiery, ścinki; arkusz papieru np. pakowego lub do flipchartu; czarne markery; kredki typu bambino; papier do rysowania; malarska taśma papierowa; nożyczki; klej w szyfcie.

Przebieg warsztatów

Poznajemy się:

Prowadzący przedstawia się, mówi parę słów o sobie i prosi dzieci, by zapisały swoje imiona (lub ksywki) na kawałkach samoprzylepnej taśmy papierowej i przykleiły je sobie do ubrania w widocznym miejscu (sam też to robi). Może pomóc dzieciom, które nie potrafią zrobić tego same (jeżeli tylko o pomoc poproszą).

Wprowadzenie:

- Prowadzący pyta dzieci o to, co to jest złość? Na kogo, lub na co można się złościć? Czy wy się czasem złościcie? (Zapisuje odpowiedzi na dużej kartce papieru).
- Prowadzący dzieli uczestników na dwie grupy zwrócone do siebie twarzami. Pierwsza grupa pokazuje jak się złości, a druga uważnie obserwuje. Następnie grupy zamieniają się rolami.
- Prowadzący pyta dzieci o to, jak to jest być w trudnej sytuacji: co wtedy czują? Może naprowadzić je kolejnymi pytaniami, by same nazwały własne emocje: złość, gniew, lęk, itp.
- Prowadzący zadaje dzieciom ważne pytanie: co robią, gdy się złością, w jaki sposób sobie z nią radzą. Sporo dzieci mówi, że – podobnie jak Max – „szuka swojej przestrzeni”, potrzebuje czasu na bycie sam na sam z własnymi uczuciami.

Czytanie:

Prowadzący czyta powoli – tak, by dzieci mogły z uwagą śledzić zmieniające się ilustracje (powiększając się wraz z rozwojem akcji; w kulminacyjnym momencie wypełniają całą rozkładówkę).

Rozmowa:

- na temat emocji: Jak złości się Max? Czy przeżywanie złości jest ważne? Dlaczego tak/dlaczego nie? Jakie znacie inne emocje podobne do złości?
- na temat wizualizacji uczuć: Czy gniew pachnie? Jaki może mieć dźwięk? Jakie kolory mogą wyrażać gniew i złość? W jaki sposób można je zaprezentować? Jak mogą się one zachowywać na płaszczyźnie (kartce papieru)? Jakie kształty mogą wyrażać złość?

Praca:

Dzieci tworzą z tektury maski wyrażające ich złość. Prowadzący zachęca je do wykorzystywania kolorowych papierów (również w zestawieniach kontrastowych, np. żółty–niebieski, czerwony–zielony, które podkreślą konfrontacyjny charakter gniewu i pomogą zwizualizować emocje). Dzieci mogą doklejać wycięte/wydarte geometryczne elementy zarówno na tekturze, jak i poza jej obrębem (rozbudowując maskę).

Zakończenie:

Wspólne sprzątnięcie. Na koniec spotkania Prowadzący robi wspólne zdjęcie wszystkich dzieci w maskach. Dzieci zabierają ze sobą maski do domu.

Książki polecane do działań twórczych z dziećmi:

- „Tam gdzie żyją dzikie stwory” Maurice Sendak, Wydawnictwo Dwie Siostry
- „Maska lwa” Margarita del Mazo, il. Paloma Valdivia , Wydawnictwo TAKO
- „Niedźwiedź łowca motyli” Susanna Isern, il. Marjorie Pourchet, Wydawnictwo TAKO
- „Szary chłopiec” Lluís Farré, Gusti Roseffet, Wydawnictwo Entliczek
- „Pamiętnik Blumki”, Iwona Chmielewska, Media Rodzina
- „Gdybym był dorosły” Eva Janikovszky, Nasza Księgarnia
- „Wędrowni Nabu” Jarosław Mikołajewski, il. Joanna Rusinek, Wydawnictwo Austeria
- „Wróg” Davide Cali, il. Serge Bloch, Wydawnictwo Zakamarki
- „Wędrowni Ptaki”, Michael Roher, Wydawnictwo Prószyński i s-ka
- „Kolory” Hervé Tullet, Wydawnictwo Babaryba (i inne książki tego autora)
- „Wyprawa Shackletona” William Grill, Kultura Gniewu
- „Nie odrobiłem lekcji, bo...”, „Spóźniłem się do szkoły, bo...” Davide Cali, il. Serge Bloch, Wydawnictwo Dwie Siostry
- „Sztuka Latania” Jan Bajtlik, Wydawnictwo Hokus-Pokus
- „Słoń na księżycu” Mikołaj Pasiński, il. Gosia Herba, Wydawnictwo Centrala
- „Niesamowite przygody dziesięciu Skarpetek” Justyna Bednarek, il. Daniel de Latour, Wydawnictwo Poradnia K
- „Praktyczny pan” Roksana Jędrzejewska-Wróbel, il. Adam Pękalski, Wydawnictwo Bajka
- „Wampiry, potwory i inne niezemskie stwory” Sylwia Błach, il. Paulina Daniluk, Wydawnictwo Albus
- „Mapy” Aleksandra i Daniel Mizieleńscy, Wydawnictwo Dwie Siostry
- „Pod ziemią pod wodą” Aleksandra i Daniel Mizieleńscy, Wydawnictwo Dwie Siostry
- „Król ptaków” Gwendal Le Bec, Wydawnictwo Dragon
- „Złota klatka” Anna Castagnoli, il. Carll Cneut, Wydawnictwo Dwie Siostry
- „Rzeka czasu” Peter Goes, Wydawnictwo Dwie Siostry
- „Życie, co to takiego” Oscar Brenifier, il. Jérôme Ruillier, Wydawnictwo Zakamarki
- „Maia z księżycą” Katarzyna Babis, Wydawnictwo Widnokrąg
- „Noc bez księżycą” Etgar Keret, il. Shira Gefen, Wydawnictwo W.A.B.

- „Wielka historia małej kreski” Serge Bloch, Wydawnictwo Zakamarki
- „Złodziej kury” Béatrice Rodriguez, Wydawnictwo Zakamarki
- „Agencja Z.O.O.” Magda Wosik, Piotr Rychel, Wydawnictwo Bajka
- „Detektywistyczne Biuro Lassego i Mai”(seria), Martin Widmark, Il. Helena Willis, Wydawnictwo Zakamarki
- „Narodziny liter” Stefan Themerson, Franciszka Themerson, Wydawnictwo Widnokrąg
- „Pan G.” Gustavo Roldán, Wydawnictwo TAKO
- „Kto się kryje w lesie” Eryl Norris, Andy Mansfield, Wydawnictwo Mamanía
- „Ignatek szuka przyjaciela” Paweł Pawlak, Nasza Księgarnia
- „Ballada” Blexbolex, Wydawnictwo Wytwórnia
- „Książka bez obrazków” B.J. Novak, Wydawnictwo Czarna Owieczka
- „Zbyt późno” Giovanna Zoboli, il. Camilla Engman, Wydawnictwo Entliczek
- „Grzeczna” Gro Dahle, Svein Nyhus, Wydawnictwo EneDueRabe
- „Mój dom” Delphine Durand, Wydawnictwo Entliczek
- „Mitologia przygody słowiańskich bogów” Melania Kapelusz, il. Ewa Poklewska-Koziełto, Wydawnictwo Egmont

Ponadto: twórczość Juliana Tuwima, Jana Brzechwy, bajki Ezopa

Organizatorzy: Wydawnictwo Dwie Siostry i Polska Sekcja IBBY